

Viite: Lausuntopyynnön diaarinumero VN/11443/202

Tuotteiden ja palvelujen saavutettavuus- ja esteettömyysvaatimuksia koskevat asetuseronnokset

Medialiitto kiittää sosiaali- ja terveysministeriötä mahdollisuudesta lausua kolmesta valtioneuvoston asetuseronnoksesta, jotka koskevat eräiden tuotteiden ja palvelujen saavutettavuus- ja esteettömyysvaatimuksia. Medialiitto lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Yleiset huomiot

Asetuseronnosten perustelumuietion vaikutustenarviointia koskevassa osiossa viitataan hallituksen esitykseen eduskunnalle tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksia koskevan direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 41/2022). Viittaus on perusteltu, koska asetusten osalta ei ole toteutettu omia vaikutustenarviointeja. On kuitenkin hyvä huomata, että hallituksen esityksen vaikutustenarvioinnit toteutettiin syksyllä 2021. Media-alan toimijoille ei vielä tuolloin ole ollut täysin selvää, mitä esteettömyysdirektiivi käytännössä tarkoittaa. Tästä syystä vaikutustenarviointeihin tulee suhtautua varauksellisesti. Vaikutusten suuruus on käytännössä selvillä vasta sitten, kun esteettömyysvaatimuksia aletaan noudattaa kesäkuussa 2025. Tähän vaikuttaa osaltaan myös Euroopan komission standardoimistyö.

Kuten asetusten perustelumuietiossa tuodaan esiin, komissio voi pyytää esteettömyysdirektiivin 15 artiklan mukaisesti standardointitoimistoja laatimaan yhdenmukaiset standardit esteettömyysvaatimuksista. Komission tavoite on, että standardit olisivat voimassa, kun esteettömyysvaatimuksia aletaan soveltaa 28.6.2025.

Toimivien sisämarkkinoiden kannalta on lähtökohtaisesti kannatettavaa, että saavutettavuus- ja esteettömyysvelvoitteiden täyttämistä varten hyödynnettäisiin jo olemassa olevia Euroopan laajuisia standardeja ja tarvittaessa kehitetään uusia.

Talouden toimijoiden kannalta olisi kuitenkin välttämätöntä, että standardit olisivat voimassa jo hyvissä ajoin ennen kuin esteettömyysvaatimuksia aletaan soveltaa 28.6.2025. Ainakin standardien sisällön tulee olla yritysten tiedossa niin hyvissä ajoin,

jotta yritykset voivat jo ajoissa ennen soveltamisen alkamista valmistautua noudattamaan niitä.

On myös tärkeää, että standardointityössä kuullaan riittävän varhaisessa vaiheessa sellaisia talouden toimijoita, joiden tulee jatkossa noudattaa saavutettavuus- ja esteettömyysvelvoitteita.

Palveluita koskevia asetusehdotuksia (Valtioneuvoston asetus saavutettavuusvaatimuksista eräille digitaalisille palveluille ja Valtioneuvoston asetus esteettömyysvaatimuksista sähköisen viestinnän palveluille ja audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoaville palveluille) ei sovellettaisi mikroyrityksiin.

Medialiitto katsoo, että on hyvä, että mikroyritykset on jätetty asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Tämä on tärkeää turvata säännösten jatkovalmistelussa. Jos Suomessa ei mikroyrityksille säädetä vapautuksia tai helpotuksia esteettömyysvelvoitteista, kotimaisten mikroyritysten asema ja kilpailukyky saattaa heiketä suhteessa muiden EU-maiden mikroyrityksiin. Säännöskohtaisten perustelujen (Valtioneuvoston asetus saavutettavuusvaatimuksista eräille digitaalisille palveluille) mukaan on kuitenkin kannatettavaa, että asetuksen mukaiset saavutettavuusvaatimukset otettaisiin huomioon myös mikroyritysten tarjoamissa digitaalisissa palveluissa, ja säännöskohtaisten perustelujen mukaan saavutettavuusvaatimusten huomioon ottamisen voidaan katsoa myös lisäävän yrityksen kilpailukykyä ja laajentavan asiakaskuntaa.

Vaikka mikroyritykset jäävätkin asetusten soveltamisalan ulkopuolelle, on kannatettavaa, että myös mikroyritysten tietoisuutta saavutettavuusvaatimuksista lisättäisiin. Saavutettavista ja esteettömistä palveluista tulee tulevaisuudessa valtavirtaa, ja näin ollen on mikroyritysten etu, jos ne pystyvät olemaan mukana saavutettavilla ja esteettömillä markkinoilla.

Asetuskohtaiset huomiot

ASETUSEHDOTUS 2: Valtioneuvoston asetus saavutettavuusvaatimuksista eräille digitaalisille palveluille

Sähkökirjat luokitellaan esteettömyysdirektiivissä palveluiksi, vaikka olisi sinänsä luontevampaa ja lähempänä todellisuutta määritellä sähkökirjat tuotteiksi, joita ostetaan ja käytetään palveluissa. Esteettömyysdirektiivin johdanto-osan 41 mukaan sähkökirjojen yhteydessä palveluntarjoajan käsitteeseen voisivat sisältyä kustantajat ja muut kirjojen jakeluun osallistuvat talouden toimijat, joten saavutettavuuden huomioimisen velvoitteet ulottuvat koko tuotantoketjuun. Myös hallituksen esityksessä (HE 41/2022 vp) tuodaan esiin, että (sähkökirjojen kohdalla) vaikutukset tulevat kohdistumaan koko tuotantoketjuun ja eri toimijoihin tässä tuotantoketjussa. Näin ollen

palveluntarjoajia voi sähkökirjojen tuotanto- ja kulutusketjussa olla useampia, joista jokaisen tulee osaltaan noudattaa saavutettavuus- ja esteettömyysvelvoitteita.

Asetusehdotuksessa käytetään ilmaisua palveluntarjoaja, mutta asetusehdotuksessa ja perustelumuiistiossa ei määritellä, ketkä kaikki voivat olla palveluntarjoajia sähkökirjan tuotanto- ja jakeluketjussa. Tämä voi aiheuttaa palveluntarjoajien keskuudessa epäselvyyttä siitä, keitä kaikkia velvoitteiden noudattaminen koskee. Asia tulisi selventää jatkovalmistelussa.

Medialiitto esittää, että selvyyden vuoksi perustelumuiistion säännöskohtaisissa perusteluissa tuotaisiin selkeämmin esiin se, että saavutettavuus- ja esteettömyysvelvoitteet kohdistuvat koko sähkökirjojen tuotanto- ja kulutusketjuun, jossa toimijoita on useampia. Olisi perusteltua lisätä säännöskohtaisiin perusteluihin esimerkkejä siitä, kuka tai mikä taho voi olla palveluntarjoaja pykälässä tarkoitetulla tavalla (esimerkiksi kustantaja tai muu sähkökirjan tuottaja vai jakeluketju/lukuaikapalvelu).

Ehdotettu muutos voisi osaltaan selkeyttää vastuukysymyksiä ja edesauttaa sitä, että sähkökirjojen tuotanto- ja kulutusketjussa jokainen toimija voisi tietää ja täyttää velvoitteensa. Muuten riskinä on, että joku ketjun toimijoista ei tunne tai halua täyttää velvoitteitaan, jolloin muiden toimijoiden ponnistelut saavutettavuus- ja esteettömyysvelvoitteiden täyttämiseksi menevät hukkaan.

Sähkökirjojen formaatti

Asetusehdotuksen 4 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että sähkökirjoille säädetään lisävaatimuksia esteettömyysdirektiivin liitteen I jaksossa IV alakohdassa f. Esitetyt vaatimukset voi täyttää parhaiten noudattamalla ePub3-formaattia. Perusteluissa tuodaan myös esiin, että velvoitetta ePub3-formaattiin käyttöön ei kuitenkaan ole ja vaatimukset voi täyttää myös muulla tavalla.

ePub3-formaatti on tällä hetkellä formaatti, jolla uudet velvoitteet voitaneen parhaiten täyttää. Teknologia kuitenkin kehittyy koko ajan. Näin ollen olisi perusteltua lisätä perustelumuiistioon maininta siitä, että Esitetyt vaatimukset voitaneen **tällä hetkellä** täyttää noudattamalla ePub3-formaattia.

Sähkökirjojen formaattiin ja standardeihin liittyen on hyvä huomata, että kun uusien velvoitteiden mukaisia palveluita kehitetään, on tärkeää jättää tilaa myös innovoinnille ja uudelle teknologialle.

Medialiitto ry

Jukka Holmberg
toimitusjohtaja

Johanna Haapiainen-Makkonen
juridinen asiantuntija
Uutismedian liitto ja Suomen
Kustannusyhdistys

Medialiitto on media-alan ja graafisen teollisuuden yritysten edunvalvontajärjestö. Jäsenjärjestömmme ovat Aikakausmedia, Graafinen Teollisuus, RadioMedia, Suomen Kustannusyhdistys ja Uutismedian liitto. Yhdessä edustamme noin 600:aa yritystä uutismedian, aikakausmedian, kirjojen ja oppimateriaalin kustantamisen sekä painamisen, radio- ja tv-toiminnan ja jakelun alueilla. Jäsenyritykset työllistävät Suomessa suoraan noin 20 000 henkilöä, ja liiton edustamien toimialojen yhteenlaskettu liikevaihto on noin 3,1 miljardia euroa.